

Leirinohjaajan eväsreppu 1

Sisällys

LEIRIN PERUSTEET.....	2
ORTODOKSISUUS LEIRILLÄ.....	3
LEIKIT OSANA LEIRIELÄMÄÄ	4
LEIKKIOHJEITA	6
ASKARTELU LEIRILLÄ.....	8
OHJAAJAN ROOLI JA PERSOONA.....	9
TÄRKEITÄ OHJEITA OHJAAJALLE.....	11
RYHMÄNOHJAAJA.....	12
RYHMÄYTTÄMINEN JA RYHMÄDYNAMIIKKA.....	14
TURVALLISUUS.....	16
ENSIAPUA LEIRILLÄ - KUINKA TOIMIN?.....	20
LEIRIELÄMÄ JA HYGIENIA.....	22

LEIRIN PERUSTEET

Mikä on leiri?

Yleensä tietylle joukolle, joilla on joku yhdistävä tekijä, esimerkiksi ortodoksisuus. Leiri järjestetään tiettyyn aikaan ja tietyssä paikassa.

Leiri on paikka jonne tullaan vapaaehtoisesti

- viihtymään
- saamaan uusia ystäviä
- viettämään aikaa

Leiri on siis yhteinen juttumme ja onnistuu vain silloin, kun toimimme yhdessä ja otamme toinen toisemme ja ympäristömme huomioon.

Leirin tavoitteet?

Leiriä voi verrata projektiin, sillä on alku ja loppu ja se kestää ennalta määritellyn ajan. Leirillä tulee olla myös selkeä tavoite.

Ortodoksisella leirillä perimmäinen funktio on tuoda lapset ja nuoret lähemmäs kirkkoa.

”Maallisempia” funktioita ovat sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden kokeminen ja opettaminen, erilaisten elämysten kokeminen ja kasvun tukeminen. Leirillä olo on erittäin opettavaista lapselle ja nuorelle, koska leiri toimii kuten ”minivaltio”, sillä on johtajansa, edustajistonsa ja sääntönsä, joita noudatetaan kaikkien parhaaksi. Leirillä koetaan myös seuraukset, jos ei halua toimia yhteisön hyväksi. Leiri opettaa lasta myös ottamaan huomioon muita, eli ajattelemaan asioita laajemmin kun omalta kannalta.

Sääntöjä, kuka niitä tarvitsee?

Leirillä on sääntönsä, koska yhteen kokoontunut joukko tarvitsee sellaiset toimiakseen.

Säännöt eivät ole mielivaltaisia johtajan vaatimuksia, eivätkä tehty rikottaviksi. Parhaassa tapauksessa säännöt on luotu yhteisönä, jolloin jokainen sitoutuu samalla noudattamaan niitä.

Osa säännöistä palvelee leirin turvallisuutta ja osa on lain säätämiä.

Säännöt mahdollistavat yhteisön toimimisen ja leirin olemassaolon. Ilman sääntöjä joukko muuttuu yksilöiksi.

Säännöt koskevat myös ohjaajia, he ovat tärkein esimerkki leiriläiselle niiden noudattamisesta!

Parhaimmillaan leiriläiset eivät koe sääntöjä rajoitteiksi, vaan tuntevat pystyvänsä tekemään mitä haluavat ja toimivat silti sääntöjen mukaan.

Leirin kulku, tasaista kuin junan raiteilla vai...?

Leirin kulkua voidaan verrata myös lumivyöryyn. Kun leiri alkaa niin vyöry lähtee liikkeelle

ja mitä pidemmälle se pääsee niin sen kovemmaksi vauhti kiihtyy. On ohjaajaporukasta kiinni mihin tämä ”vyöry” ohjataan ja saadaanko se perille turvallisesti ketään/mitään rikkomatta.

Leiri kehittyy ajan myötä, yksilöt toivottavasti sen mukana muodostaen lopulta yhteisön.

Leiri on parhaimmillaan yhteinen matka kohti yhteistä päämäärää. Ohjaajan on hyvä olla tietoinen yhteisestä päämäärästä:

- Päämäärän ja oman aseman ymmärtäminen auttaa vaikeissakin tilanteissa.

ORTODOKSISUUS LEIRILLÄ

Kirkon tehtävänä on toteuttaa Kristuksen antamaa lähetyskäskyä:

”Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa.”
(Matt. 28:19-20)

Ortodoksisen nuorisotyön tavoitteita:

- Saada lapset ja nuoret kirkon aktiivisiksi jäseniksi.
- Vahvistaa lasten ja nuorten ortodoksisia identiteettiä.
- Saada heidät itsenäisesti tutkimaan kirkon opetusta ja elämään sen mukaan.
- Pelastus on perimmäinen tarkoitus, kuten kirkon toiminnassa aina.

Leirin puitteet:

- Ohjelma: palvelukset, oppitunnit, keskustelut, diakonia
- Paikka: kirkko, kappeli tai ainakin tila, joka on leirin ajaksi pyhitetty yhteiselle rukoukselle
- Ihmiset: paikalla pappi, kanttori ja mahdollisesti myös joku muu kirkon työntekijä
- Leiri on pienois seurakunta

Leirin ohjelma:

- Jumalanpalvelukset muodostavat ohjelman rungon, sitten ruokailut ja sitten muut asiat.
- Ohjelmassa huomioidaan juhlat, paastot ja päivän pyhien muistot muutenkin kuin jumalanpalveluksissa, esim. sunnuntai yleensä lepopäivä – opetusta vähemmän.

Leiriläiset:

- Ovat yleensä ortodokseja.
- Muunuskoiset voivat osallistua kaikkeen muuhun, paitsi ehtoolliseen.
- Monelle leiriläiselle leiri on hyvin tärkeä vaikuttaja.

Ohjaajat:

- Ovat itse ortodokseja ja olleet ortodoksisilla leireillä.
- Ovat erittäin tärkeitä esimerkkejä leiriläisille, tärkeämpiä kuin ”ammattilaiset” (papit, kanttorit).
- Oman kirkon ei tulisi olla vieras – kun on mukana seurakunnan toiminnassa asioihin tutustuu luonnostaan.
- Kirkon elämään osallistuminen ja opiskelu auttaa.
- Ohjaaja ei voi kuitenkaan teeskennellä olevansa ”hurskaampi” kuin onkaan...
- ...mutta ohjaaja kasvaa itsekin lähemmäs kirkkoa leirin aikana

LEIKIT OSANA LEIRIELÄMÄÄ

Leirillä leikitään päivittäin ja hyvällä leirinohjaajalla on aina hihassa yksi leikki, jonka voi vetää odotellessa. Ohjaajan kannattaa kerätä vaikka johonkin vihkoon leikin nimiä ja selityksiä, koska säännöt ja lorut unohtuvat helposti. Mieti aina etukäteen miten selität leikin mahdollisimman selvästi. Leikin vetäjänä toimit aina sinä, joten kehitä omaa asennettasi niin, että voit olla aidosti innostunut ja täysillä mukana leikittäessä. Ohjaaja on aina esimerkki!

Leirillä leikin tehtävänä on tutustuttaa ihmiset toisiinsa, opettaa sosiaalisia taitoja, murtaa jättä ja vaikuttaa ilmapiiriin, kuluttaa energiaa ja rauhoittaa sekä jaksottaa päivän ohjelmaa.

Hyvä leikki:

- on oikeudenmukainen ja siinä on selkeät säännöt
- ei nolaa ketään
- selkeä alku ja loppu
- sopii tilanteeseen ja ryhmään
- on oikean pituinen
- ei vaadi erikoistaitoja vaan kaikilla on yhtäläinen mahdollisuus pärjätä.

Hyvä leikin vetäjä:

- on oikeudenmukainen
- osaa säännöt ja tietää miten leikkiä leikitään
- kuuluva ja selkeä ääni
- osaa motivoida porukan
- on itse innostunut leikistä
- varmistaa että kaikki osaavat leikin kulun
- johtaa leikkiä ensin itse
- tietää milloin pitää lopettaa

Muutamia vinkkejä:

- Mieti leikki, jonka säännöt ja kulun osaat varmasti
- Leikitä sellaisia leikkejä, joita olet itse leikkinyt aikaisemmin.
- Varaa leikkiin tarvittavat tarvikkeet.
- Kerää porukka kokoon ja kerro leikin nimi ja kulku.
- Älä koskaan anna välineitä ennen kuin olet selittänyt säännöt, muuten voit olla varma, että joudut selittämään saman uudelleen monta kertaa.
- Jaa tarvittaessa leikkijät ryhmiin.
- Varmista, että kaikki ymmärsivät säännöt.
- Leikitä leikki, ja jos innostusta riittää voit leikittää saman uudelleen.
- Kiitä osallistumisesta ja kehu tarpeen mukaan.
- Muista, että joissakin peleissä on tarpeen, että toimit itse tuomarina tai olet sivussa pelistä ja seuraat sekä ohjaat leikin kulkua, näin huomaat vaaratilanteet jo ennen kun ne toteutuvat.

Leikin valinnassa pitää ottaa huomioon:

- ryhmän koko
- leikitäänkö sisällä vai ulkona
- tunteeke ryhmä toisiaan vai onko täysin vieras
- leikkijöiden ikä ja myös fyysinen kunto

Jos ryhmässä on liikuntarajoitteisia, valitse leikki, johon hekin voivat osallistua. Lasten kanssa pitää muistaa, että alle kouluikäiset ymmärtävät vain yksinkertaisia sääntöjä ja kestävät häviön vaihtelevalla tavalla, eli valitse helppoja esim. laululeikkejä joissa ei kilpailla. Muista, että leikki on leikkijöitä varten ja jos se ei ole hauska muiden mielestä, ei sitä kannata leikittää vaikka se olisikin sinusta hauska.

Kun tulet vetämään leikkejä:

Lämmittele ennen kun alat vetämään leikkiä

- muistele mielessäsi leikin kulku ja säännöt
- jos kyseessä on laululeikki, hyräile laulun sanat kertaalleen läpi
- tsemppaa itsesi hyvälle ja iloiselle mielelle

Mieti tarkkaan minkä leikin aiot vetää

- ota huomioon leikkijöiden ikä ja ikäjakauma
- ota huomioon leikkijät ja heidän kulttuuri- ja perhetaustansa, ei ole tarkoitus pahoittaa kenenkään mieltä!
- huomioithan myös leikkijöiden kokoerot

Tarkasta tilat

- soveltuuko leikki leikittäväksi paremmin ulkona vai sisällä
- voiko valitsemaasi leikkiä leikkiä sinulle varatussa tilassa
- onko tilassa jotain särkyvää tai muuta joka voi vahingoittaa tai vahingoittaa leikkijää

Varmista leikkiin tarvitsemasi välineet

- onko kaikki tarvittava materiaali hankittu ja saatavilla
- riittävätkö välineet kaikille leikkijöille
- ovatko välineet ehjiä ja turvallisia
- valmistaudu improvisoimaan, aina sattuu ja tapahtuu vaikka kuinka olisi suunnitellut etukäteen

Toimintaohjeet tapaturman sattuessa leikin aikana:

Joskus leikkien ja pelien tiimellyksessä sattuu tapaturmia. Ohjaajan oikea toiminta tilanteessa on tärkeää. Mieti etukäteen jo kuinka toimit tilanteessa, tämä auttaa sinua pysymään rauhallisena.

- Pysy rauhallisena.
- Ota tilanne haltuun.
- Selvitä mitä tapahtui ja anna ensiapua tarvittaessa.
- Pyydä toista ohjaajaa jatkamaan leikittämistä HUOM! Ei ole järkevää jatkaa samaa leikkiä jossa juuri kävi huonosti!
- Selvitä osapuolten kanssa tilanne ja varmista ettei pelaajien kesken jää kaunaa.
- Jos leikkijät ovat kunnossa, he voivat jatkaa pelaamista.
- Muista seurata kuitenkin tilannetta!
- Informoi tapahtuneesta aina leirinjohtajalle

LEIKKIOHJEITA

TUTUSTUMISLEIKKEJÄ

Viisi tuolia oikealle

Leikkijät istuvat piirissä tuoleilla. Leikinhjaaja seisoo piirin keskellä ja sanoo jonkin ominaisuuden, ulkonäköön liittyvän asian tai kokemuksen ja lisäksi liikkumisohjeen, esimerkiksi: "Jos sinulla on vaatteissasi valkoista, siirry istumaan kaksi tuolia vasemmalle". Jos tuoli on varattu, leikkijä istuu tuolissa istuvan syliin. Sylikkäin voi mennä kuinka monta leikkijää tahansa. Jos tyhjiä tuoleja alkaa olla paljon, niitä voidaan leikin kuluessa ottaa pois.

Turkulainen tuolileikki

Muodostetaan ringi jossa on yksi paikka vähemmän kuin leikkijöitä on. Yksi leikkijöistä jää keskelle. Keskellä olija sanoo mistä pitää tai mitä mieltä jostain asiasta on ne leikkijät jotka ovat samaa mieltä nousevat paikaltaan ja yrittävät päästä istumaan uuteen paikkaan, se joka jää ilman paikkaa jää taas keskelle.

Suomen kartta

Leikkijät asettuvat kuvitteelliselle suomen kartalle kotipaikkakuntansa mukaan, jonka jälkeen jokainen kertoo 3 asiaa kotipaikkakunnastaan. Leikkiä voi jatkaa, niin että otetaan kuvitteellinen maailman kartta ja jokainen voi asettua sinne missä haluaasi käydä jne.

Eläinleikki

Jokainen sanoo nimensä ja samalla kirjaimella alkavan eläimen tai adjektiivin vuorotellen niin, että toistaa kaikki edellä istujatkin. esim. Lotta laama, Matti marsu ja minä olen Kille kaniini. Toimii myös eleillä, esim. toi on Heikki ja se tekee näin (näyttää kieltä) ja mä oon Poju ja teen näin...

Hauska tutustumiskilpailu

Leikkijät muodostavat noin viiden hengen ryhmiä. Ryhmäläiset seisovat rivissä. Leikinjohtaja määrää millaiseen järjestykseen he rivissä asettuvat: esim. aakkosjärjestykseen, kengännumeron, pituuden tai iän mukaan. Tyhmän voi myös kärkeä muodostamaan erilaisia patsaita, eri kirjaimia jne. Ryhmäläiset eivät saa jutella keskenään vaan viestinnän pitää olla äänetöntä. Ryhmät voivat miettiä myös toisilleen tutustumistehtäviä. Ryhmille annetaan nopeus- ja nokkeluuspisteitä.

Minä olen... ja tuln tänne...

Ohjaaja kertoo oman nimensä ja kulkuneuvon, jolla on tullut leirille. Jos nimi ja kulkuneuvo alkavat samalla kirjaimella muut ohjaajat vastaavat "niin tulit". Jos alkukirjaimet eivät ole samat he sanovat "etkä tullut". Näin edetään piirissä, kunnes kaikki ovat sanoneet nimensä ja kulkuneuvon.

Leikkiä voi jatkaa niin kauan, että jokainen piirissä on tajunnut leikin idean ja jokaiselle on vastattu "niin tulit". Ohjaaja ei siis saa paljastaa, että pitää käyttää samaa kirjainta vaan aloittaa leikin sanomalla itse oikein. Esim. "Olen Matti ja tuln tänne matkalaukulla."

Rakastatko lähimmäistäsi

Leikkijät istuvat piirissä, yksi keskellä. Hän kysyy joltakin: "Rakastatko lähimmäistäsi?" Jos tämä vastaa "Rakastan", kyselijä tiedustelee "Ketä?". Vastaajan sanoo kahden piirissä

istuvan nimet, jolloin nämä vaihtavat paikkoja keskenään. Keskellä olija yrittää ehtiä tyhjälle paikalle. Jos joku vastaa "En", on kaikkien piirissä olevien vaihdettava paikkoja. Se, joka jää ilman paikkaa, joutuu keskelle.

REIPASTA ULKOLIIKUNTAA

Nämä leikit ovat vain ulkoleikeiksi koska leikkien rajun luonteen vuoksi sisällä saattaa käydä haavereita.

Kotkat ja kottaraiset

Tarvitaan iso tila, joka jaetaan kahteen yhtä suureen osaan. Leikkijät jaetaan kahteen joukkueeseen, jotka asettuvat ääriviivoille vastakkain. Valitaan tuomari, joka asettuu keskiviivan päähän. Toinen joukkue nimetään kottaraisiksi ja toinen kotkiksi. Tuomari alkaa huutaa 'Koo, koo, koo', jolloin kummatkin joukkueet rupeavat lähestymään keskiviivaa. Kun joukkueet ovat hyvin lähellä sitä, tuomari huutaa jommankumman nimen esim. 'kotkat', jolloin kotkat koeravat ottaa kiinni pakoon juoksevia kottaraisia. Jos kotkat saavat kottaraisen kiinni, tämä muuttuu kotkaksi ja menee kotkien pesään. Kottarainen on turvassa kotkalta, kun pääseen omaan kotipesäänsä. Jos tuomari huutaa 'kottaraiset', on muodostelma toisinpäin. Leikkiä jatketaan siihen asti kunnes toinen laji kuolee sukupuuuttoon.

Tukkihumala

Isketään keppi pystyyn hiekkaan tai lumeen. Pidetään molemmilla käsillä kepeistä kiinni ja pannaan otsa keppiin kiinni. Pyöritään paikalla niin kauan kuin kaatumatta pysytään. Pyörimisen jälkeen yritetään kävellä maahan piirrettyä suoraa viivaa pitkin. Tämä leikki ei sovellu kaikille!

Fireball

Leikkijät ovat piirissä ja ottavat toisiaan käsikynkästä. Piirin keskelle on piirretty ympyrä tai siellä on pallo. Piirissä olijat yrittävät saada vierustoverinsa koskemaan palloon tai ympyrään siten, että kädet pysyvät kiinni toisissaan. Joka koskee palloon tai ympyrään jää pelistä pois. Jos piiri siirtyy siten, että pallo ("fireball") jää piirin ulkopuolelle, putoavat sitä lähimpänä olevat kaksi henkilöä pois pelistä.

Vessanpönttöhippa

Leikkijöistä valitaan tarpeellinen määrä hippoja. Alue jossa leikitän kannattaa rajata vaikka muovikartioin. Muut lähtevät juoksemaan ja hipat yrittävät ottaa juoksijoita kiinni, kun hippa saa kiinni pitää jääneen jäädä seisomaan paikalleen vessanpönttöasentoon eli jalat koukussa ja toinen käsi ylhäällä. Jääneen voi pelastaa "istumalla vessanpöntölle" ja vetämällä kahvasta (eli kädestä) samalla matkitaan vetäisystä kuuluvaa ääntä.

MUITA LEIKKEJÄ

LÄPS-leikki

Leikkijät ovat piirissä nelinkontin. Kämmenet ovat maassa siten, että omien käsien välissä on kummankin vierustoverin toinen käsi. Leikin aloittaja läpsäyttää omalla kädellään kerran lattiaan. Se, kenen käsi on seuraavana, läpsäyttää ja leikki jatkuu. Väliillä vaihdetaan suuntaa siten, että joku läpsäyttää kaksi kertaa. Se joka läpsäyttää väärään aikaan tai ei huomaa läpsäyttää silloin kun pitäisi joutuu pelistä pois.

Anna mirrille maitoa

Leikkijät istuvat piirissä ja yksi valitaan mirriksi. Mirri rupeaa kyselemään piirissä olijoilta että olisiko heillä antaa mirrille maitoa, mirri yrittää kaikin keinoin saada kohteen

nauramaan. Mirrille pitäisi pystyä sanomaan nauramatta, että ei minulla ole antaa mirrille maitoa, jos leikkijä rupeaa nauramaan joutuu hän keskelle mirriksi. Tätä leikkiä voi soveltaa myös köyttämällä sanoja minä rakastan sinua rakastathan sinä minua. Leikki toimii hyvin jäänmurtajana ja ilmapiirin vapauttajana.

Mummo Australiassa.

Istutaan piirissä. Leikinjohtaja kysyy vuorotellen, ympyrää kiertäen 'Mitä sinun mummosi ottaa mukaan Australiaan?' Jokainen ehdottaa mitä parhaaksi näkee, mutta mummo ottaakin mukaan vain niitä tarvikkeita, jotka alkavat samalla alkukirjaimella kuin ehdottajan etunimi. Pelataan siihen asti kunhan suurin osa alkaa huomata leikin jujun.

Sisilialainen palkkamurhaaja

Leikkijät asettuvat piiriin, yksi leikkijöistä valitaan keskelle. Keskellä seisova osoittaa sormella selvästi jotakuta piirissä olijaa ja sanoo pam. Se keneen osoitetaan tulee väistää menemällä kyykkyyin, kyykkyyin menijän kummalakin puolella seisovat henkilöt yrittävät ampuu toisiaan osoittamalla sormella ja huutamalla pam. Se joka kerkeää ampuu ensin voittaa ja häviöjää jää pois pelistä menemällä kyykkyyin, ensimmäiseksi kyykkyyin mennyt leikkijä saa nousta. Keskellä olija jatkaa muiden ”ampumista”, kaksi viimeksi pystyyn jäänyttä taistelevat kaksintaistelussa. Taistelijat asettuvat seläkkäin ja leikinjohtaja päättää yhden numeron jolla kilpailijat kääntyvät toisiansa kohti ja yrittävät ampuu toisen. Johtaja alkaa sanoa numeroita jolloin kilpailijat ottavat aina yhden askeleen eteenpäin, kun johtaja sanoo sovitun numeron yrittävät kilpailijat ampuu toisensa, ensin ampunut voittaa pelin.

Esim. seuraavilta sivuilta löydät lisää leikkejä:

- http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/
- <http://www.ohjaaja.net/kerhonohjaajanetti/leikkeja.html>
- ja googlaamalla varmasti huiman määrän lisää...

ASKARTELU LEIRILLÄ

Ohjaajalla on hyvä olla aina takataskussa muutama askartelujuttu sadepäivien varalle. Erilaisia askarteluohjeita löydät lehdistä ja kirjoista. Kannattaa kerätä ohjeita vaikka kansioon kun kiva sattuu eteen. Näin sinulla on aina näppärästi ideoita saatavilla. Kun ohjaat askartelua muista muutamia pikkujuttuja:

- Anna hyvät ja selkeät ohjeet, mieluiten myös kirjallisena.
- Tee itse aina mallikappale etukäteen.
- Hallitse tekniikka jota opetat.
- Ole kärsivällinen ja valmis neuvomaan sama asia sata kertaa :D
- Lasten kanssa ei kannata yrittää tehdä liian vaativia juttuja, parempi tehdä onnistunut yksinkertainen kortti kun vaikea ja epäonnistunut saviruukku...
- Muista, että monet materiaalit voivat olla haitallisia iholle ja myrkyllisiä
- Suojaa aina vaatteet ja pinnat ennen kun alat askartelemaan

OHJAAJAN ROOLI JA PERSOONA

Ohjaaja on aina esimerkki. Ohjaaja on nuorelle roolimalli siitä kuinka ”aikuiset käyttäytyvät”. Leirinohjaajan tärkein ominaisuus on olla oma itsensä ja turha esittäminen on syytä jättää pois. Nuoret kyllä huomaavat jos käyttäytyminen ei ole aitoa. Oman persoonan näkyminen on suotavaa sopivuuden rajoissa; vaikka olisitkin sosiaalinen ja toisia kosketteleva sinun täytyy muistaa, että 15-vuotias nuori on hyvin herkässä iässä ja tarvitsee oman henkilökohtaisen tilan.

Tytöt ja pojat leirillä ja mitä siitä sitten seuraa

Leireillä on kirjoittamattomia sääntöjä, joiden noudattaminen kuuluu ammatillisuuteen. Leirinohjaajan on hyvä muistaa, että on leirillä töissä eikä pitämässä hauskaa kavereiden kanssa.

Ehdottomasti tärkein sääntö tässä asiassa on, että ohjaajat eivät yritä iskeä leiriläisiä! Ohjaaja ei saa myöskään provosoida tai lietsoa leiriläisen ihastusta ohjaajaan. Jos huomaat, että leiriläinen on ihastunut sinuun, älä retostelee asialla, älä kuuluta asiaa muille leiriläisille tai ohjaajille. Suhtaudu asiaan hienotunteisesti, mieti miltä sinusta olisi tuntuu samassa tilanteessa. Asialle ei tarvitse tehdä mitään ellei siitä aiheudu ongelmia esim. ilmapiirin kiristymistä.

Pesu- ja saunatilanteissa

Saunassa ei olla uikkarit päällä, jokainen varmaan ymmärtää miksi mutta koetapa saada tämä käytännössä toimimaan! Murrosikäinen nuori on hyvin epävarma vartalostaan, yhteiset pesutilat ja alastomuus vieraiden ihmisten edessä ovat joskus vaikeita asioita. Joissakin tilanteissa on parempi antaa periksi ja tarjota muita mahdollisuuksia peseytymiseen, koska kaikkien pitää peseytyä leirillä (myös vaihtaa vaatteita). Tahdikkaus ja tilannetaju ovat näissä tilanteissa valttia. Voit miettiä itse miten puuttuisit/hoitaisit tällaisia tilanteita. Nuoret kehittyvät murrosiässä hyvin eri tahtiin ja tämäkin saattaa aiheuttaa häpeilyä ja erilaisuuden tunnetta, mikä vaikuttaa siihen että ei mielellään ole alasti.

Ohjaajien pukeutuminen

Leiri ei ole disko, eikä siellä pukeuduta sen mukaisesti. Kenenkään pukeutumistyyliin ei yritetä vaikuttaa mutta tässäkin asiassa on tärkeää muistaa tilannetaju. Älä laita päällesi mitään sellaista mitä et laittaisi mummosi luona kyläillessäsi, eli vältä turhaa paljasta pintaa. Paljastaviin vaatteisiin pukeutuminen saattaa provosoida leiriläisiä, niin tyttöjä kuin poikia.

Varsinkin sopivaa kirkkopukeutumista kannattaa näyttää omalla esimerkillä. Vaikka ollaan leirillä niin kirkkoon ei mennä minihameessa tai shortseissa. leirillä saa ja kannattaakin pukeutua rennosti, vaikka vaarin vanhoihin suomiverkkareihin. Rymytessä vaatteet likaantuvat ja saattavat mennä rikki. Pukeutumalla itse rennosti ja tilanteeseen sopivilla vaatteilla viestität myös leiriläisille että on ok olla rennosti.

Ohjaajien keskinäiset suhteet

On hyvä että ohjaajilla on hyvät ja tuttavalliset välit, koska tämä on hyvän ilmapiirin edellytys. Ohjaajien keskuudessa on usein tapana halailla toisiaan ja olla ”fyysisesti läheisiä”. Pitäisi muistaa, että tämä saattaa antaa väärää kuvaa nuorille. Ohjaajien ”inside”-jutut hämmentävät leiriläisiä ja jättävät heidät ulkopuolelle. Myös ohjaajien keskeinen liiallinen läheisyys voi aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta ja saattaa kasvattaa kuilua ohjaajien ja leiriläisten välillä. Läheisyyden ilmituomisessa tulisi muistaa myös leiriläisten suhtautuminen asiaan. Halailu ja liian lähelle tuleminen tuntuu monesta ahdistavalta. Hienovaraisuus on tässäkin valttia, pitää osata aistia milloin joku kaipaa kaverillista halausta tai selkään taputusta kannustukseksi tai lohdutukseksi.

Oma asenne ja sen julkituominen

Nuorten kanssa ollessa on hyvä muistaa, ettei tuo kovin radikaalisti esiin omia mielipiteitään esim. erilaisista seksuaalisista suuntautumisista. Parempi on suhtautua kaikkeen melko neutraalisti. Nuoren minäkuvan kehitys on murrosiässä niin kesken, että ohjaajan mielipiteet saattavat vaikuttaa esimerkiksi hänen seksuaalisen minäkuvansa muodostumiseen. Älä provosoi muita leiriläisiä tuomitsevaan käytökseen. Muista, että nuoren taustassa saattaa olla jotain sellaista, joka on vaikuttanut häneen traumaattisesti, joten jätä omien mielipiteiden laukominen vähemmälle. Tietoa saa kertoa jos sitä pyydetään. Oma terve suhtautuminen ihmisten erilaisiin ominaisuuksiin vie pitkälle. Jos tulee kysymyksiä kirkon kannasta eettisiin kysymyksiin, niin kannattaa antaa papin vastata niihin. Netistä löytyy paljon hyviä sivuja joilta voi hakea lisää tietoa asiasta, ei ole pahitteeksi kenellekään virkistää hieman muistia näissä asioissa.

TÄRKEITÄ OHJEITA OHJAAJALLE

1. Hoida työsi kunnolla

Olet töissä, et lomalla. Ohjaustyö on hauskaa työtä – hymyile! Hoida oma alueesi vastuullisesti.

2. Hoida suhteesi leiriläisiin

Tutustu leiriläisiin ihmisinä. Olet leirillä heitä varten.

3. Hoida suhteesi muihin ohjaajiin

Ohjaajat ovat yksi porukka – ei kuppikuntia eikä keskinäistä kilpailua.

Ohjaajien pitää pystyä tulemaan toimeen keskenään (ei ole välttämätöntä olla kaveri kaikkien kanssa mutta toimeen täytyy tulla).

Ohjaajilla on erilaisia tehtäviä, mutta ei eri arvoa. Kaikki ovat saman arvoisia.

Auta muita ohjaajia, pyydä itse apua, kun sitä tarvitset.

4. Hoida työvälineesi = itsesi

Peseydy, nuku ja syö riittävästi.

Pyydä apua tarvittaessa.

Jaa niin murheesi kuin ilosi ohjaajapalaverissa.

Rukoile johdatusta ja voimia työhösi.

Ole iloinen, luotettava ja esimerkillinen!

RYHMÄNOHJAAJA

Ohjaajan rooli leirillä on merkittävä. Kun olet tietoinen leirille menosta, valmistaudu hyvin etukäteen. Leirinjohtajalta saat ohjelman, johon on suotavaa tutustua etukäteen. Näin voit suunnitella ja valmistella omia tehtäviäsi ennen leiriä, eikä sinun tarvitse ammentaa tyhjää.

Leirin ohjaajaporukka ja muu henkilökunta muodostavat leirillä tiimin, jonka tarkoituksena on puhaltaa yhteen hiileen. Päämääränä on onnistunut leirikokemus kaikille. Tutustu siis ohjaajatovereihisi hyvin, he ovat sinun tukesi ja turvasi leirin ajan. Kaikkien kaveri ei tarvitse olla, mutta kaikkien kanssa on tultava toimeen. Leirin henkilökunta on työyhteisö siinä missä muutkin. Muista kunnioittava käytös muita kohtaan. Älä koskaan puhu pahaa tai juorua ohjaajakaveristasi. Ongelmista voi ja pitää puhua, mutta rakentavasti ja kontrolloidussa tilanteessa eli ohjaajapalaverissa.

On myös hyvä tiedostaa vastuu, joka sinulle on annettu. Sinuun luotetaan, koska olet päässyt töihin. Myös sinulla on osaltasi vastuu leirin onnistumisesta sekä leiriläisten hyvinvoinnista. Ohjaajat ovat eniten leiriläisten keskuudessa, eikä voi olettaa, että johtaja on kaikkialla yhtä aikaa valvomassa, vaikka hän kantaakin viimeisen vastuun.

Ryhmänohjaaja on läheisin linkki leiriläisen ja muun henkilökunnan välissä.

Ohjauksen perusajatuksia:

- Leirinohjaajan tärkeimpiä ominaisuuksia muiden muassa on kyky kuunnella ja olla empaattinen!!
- Tärkeämpää kuin luova kyvykyys on luova asennoituminen.

Ohjaajan tehtävät leirillä:

- olla leiriläisiä varten
- luoda leirin henkeä
- viedä leirin kulkua eteenpäin yhdessä leiriläisten ja muun henkilökunnan kanssa
- olla mukana rakentamassa elämystä ja kokemusta

Pohdi miksi juuri sinua tarvitaan leirillä, mitkä ovat sinun vahvuutesi ohjaajana ja mitä voit antaa ohjaajayhteisölle sekä ryhmällesi?

Ohjaajayhteisö:

- Pyrkii olemaan yksimielinen ja reilu
- Haluaa auttaa toinen toistaan
- Asettaa yhteisölle korkeitakin vaatimuksia leirin onnistumisen suhteen ja kantaa myös vastuuta sen toteutumisesta
- Uskaltaa keskustella myös epämiellyttävistä asioista
- Kykenee ottamaan vastaan ja antamaan rakentavaa kritiikkiä
- Puhaltaa yhteen hiileen

Miksi on tärkeää, että ohjaajayhteisö on kiinteä ?

ENSIMMÄINEN KOHTAAMINEN RYHMÄN KANSSA

Leirin ensimmäisenä päivänä leiriläiset jaetaan ryhmiin. Yleensä ryhmäjako seuraa välittömästi myös keskinäinen tutustuminen pienryhmissä. Olisi hyvä jos ryhmä käyttäisi n. puoli tuntia tähän toimintaan. Puoli tuntia voi kuulostaa lyhyeltä, mutta painostavan hiljaisuuden jatkuessa, se on yllättävän pitkä aika. Ensikohtaaminen on tärkeä, koska siinä ryhmä luo pohjan tulevaan ryhmän toimintaan. Alla on joitain vinkkejä ensikohtaamiseen:

- 1) Järjestä yhteistä toimintaa! Ryhmällä olisi hyvä olla muutama tutustumisleikki erityisesti pienryhmää varten suunniteltuna
- 2) Riko hiljaisuus! Tee vaikka "tikusta asiaa" jotta saat keskustelun käyntiin!
- 3) Opettele oman ryhmäsi jäsenten nimet, tämä on todella tärkeää jo ensikohtaamisesta alkaen.
- 4) Huom! Älä ota mitään henkilökohtaisesti. Jos et saa ryhmää ryhmäytymään, puhumaan toisillensa tai leikkimään aktiiviseksi ensikohtaamisella, SE EI OLE SINUN SYYSI!!! Kyseessä on normaali ilmiö. Ryhmän ryhmäytymiseen ja jäsenmurtamiseen voi mennä päiviä.

Jokaisen leiriläisen huomioiminen on tärkeää! Helposti sortuu huomaamaan ne, jotka hakevat itse huomiota. Jos huomaat jonkun olevan yksin, joko ryhmän toiminnoissa, yhteisissä toiminnoissa tai vapaa-ajalla. Yksinäisen leiriläisen huomioimisessa tulee olla hienotunteinen. Yksi hyväksi havaittu keino on järjestää jotain sellaista toimintaa isolle porukalle, johon kutsutaan mukaan kaikki läsnäolijat. Esimerkiksi yhteinen ulkopeli on hyvä keino saada leiriläiset ryhmäytymään.

On myös muistettava, että jotkin ihmiset ovat luonnostaan syrjäanvetäytyvämpiä kuin toiset. Toiset osallistuvat toimintaan vierestä seuraamalla. Ketään ei kannata pakottaa väkisin osallistumaan toimintaan.

Ryhmyrin tehtäviä leirillä:

- Tutustua kaikkiin ryhmäläisiin ja tutustuttaa heidät myös toisiinsa. HUOM! Opettele heti kaikkien ryhmäläistesi nimet.
- Saavuta ryhmäläistesi luottamus ja luota myös heihin.
- Huomioi myös ryhmän vähemmistöt ja hiljaiset jäsenet.
- Rohkaise ryhmäläisiäsi.
- Puhu lyhyesti ja luennoimatta, älä aliarvioi ryhmäläisiäsi - saat helposti pelkällä tyyllillä ryhmäsi vastustamaan itseäsi.
- Kunnioita kaikkia, mutta muista myös oma asemasi.
- Älä ole kaavojesi vanki, vaan luova, se on todella suuri voimavara.
- Kuuntele ryhmäläisiäsi, mitä he todella sanovat, ja keskustele heidän kanssaan.
- Ole heidän mukanaan toiminnassa ja innosta sekä motivoi heitä osallistumaan.
- Huolehdi, että ryhmäsi on oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Ryhmä voi joutua noloon tilanteeseen ryhmäsi välillä välipitämättömyyden tähden.
- Näytä omalla esimerkilläsi tietä. Et voi vaatia muilta sitä, mitä et itse kykene tekemään.
- Pidä tuntosarvesi koholla, tunnustele ilmapiiriä ja ohjaa sitä tarvittaessa lempeästi, mutta jämäkästi oikeaan suuntaan.

Ensimmäinen vertaistensa joukossa...

- Ryhmyri on ryhmänsä jäsen.
- Yhteinen toiminta yhdistää ryhmää.
- Ryhmyri on puolueeton ryhmänsä sisällä.
- Pystyy perustelemaan ratkaisunsa.
- Kantaa vastuuta ryhmänsä hyvinvoinnista.
- Rakentaa luottamusta leiriläisiin ja huolehtii heidän henkisestä ja fyysisestä turvallisuudestaan.
- Luo siltoja muuhun leiriin, ryhmä on osa leirikokonaisuudesta.
- Ryhmyri on ryhmänsä jäsen aina, vaikka hän joutuisikin ottamaan autoritäärisen aseman, niin hänen tulee säilyttää luottamus ja yhteys ryhmän jäseniin.

Miten onnistut olemaan auktoriteetti sekä ystävä leiriläiselle samaan aikaan? Sulkeeko toinen ominaisuus toisen pois?

Ohjaajan YYA: Ystävyys/rakkaus, Yhteistyö, Avunanto

RYHMÄYTTÄMINEN JA RYHMÄDYNAMIIKKA

Ryhmä on kuin palapeli tai rikkiäinen peili. Se on osien summa joka yhteentuotuna muodostaa kiinteän ja toimivan kokonaisuuden. Näin ollen ryhmään tarvitaan juuri niin monta osaa kun ryhmäläisiä on. Jokainen ryhmä on jäsentensä näköinen ja juuri niin toimiva ja motivoitunut kuin jäsenet. Ohjaajan on tärkeää tiedostaa muutamia perusasioita ryhmädynamiikasta, jotta hän pystyy auttamaan tasapainoisen ryhmän muodostumisessa.

Ryhmä muodostuu joukosta ihmisiä. Ryhmä on joukkoa pysyvämpi ja tiiviimpi muoto, jossa on mahdollisuus saavuttaa keskinäinen luottamus ja työskennellä yhteistyössä. Ryhmän toiminnan käynnistämisen ja ylläpitämisen on keskeisintä ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus.

Leirillä ryhmän tarkoitus on luoda turvaa ja antaa läheinen kontakti toisiin leiriläisiin ja ohjaajaan sekä kehittää ryhmässä tarvittavia sosiaalisia taitoja.

Ryhmä on myös turvallinen paikka. Ryhmässä voi jakaa omia mielipiteitensä ja ottaa esiin itseänsä askarruttavia asioita. Tähän tavoitteeseen ei päästä ilman kunnollista ryhmäyttämistä ja ryhmädynamiikan tuntemusta.

Ryhmän roolit jakautuvat ja muodostuvat sen mukaan miten yhteistoiminnassa tehdään tehtäväjakoa. Ryhmää muodostaessa tulee miettiä millaisia rooleja siinä tulee olla jotta tehtävästä voidaan suoriutua. Esimerkiksi kokoustilanteessa ryhmä tarvitsee puheenjohtajan ja sihteerin, jotta työskentely olisi mahdollisimman tehokasta. Se kuinka ohjaajana jaat roolit ryhmän jäsenille riippuu jäsenten henkilökohtaisista ominaisuuksista, jäsenten välisistä suhteista ryhmässä sekä osallistujien ryhmän ulkopuolisista suhteista.

Ryhmissä jokainen ihminen toimii jossakin roolissa. Kun olet ryhmyrinä, sinun tehtäväsi on huolehtia, että ryhmän roolit ovat tasapainossa ja jokainen pääsee tuomaan itseänsä esiin riittävästi, mutta ei liikaa! Jokaisessa ryhmässä on yleensä yksi päällepäsmäri, myötäilijä

ja syrjäänvetäytyjä. Tarkkaile itseäsi ja mieti, minkä roolin otat itse ryhmätilanteissa. Tämä auttaa sinua ymmärtämään ohjattavaa ryhmää. Mieti myös millaisia erilaisia rooleja ryhmissä on.

Ryhmyrinä ohjaillet ryhmän kehityssuuntaa hienovaraisesti, annat ryhmän itse tehdä kehitykseen vaaditut toimenpiteet, mutta pidät huomaamatonta siimaa käsissäsi.

Älä myöskään tuo itseäsi liiksi esille, anna ryhmäläistesi kokea oivalluksen ja onnistumisen riemua.

Ryhmällä on erilaisia kasvu- ja kehitysvaiheita. Kun valitset leikkiä tai harjoitetta ryhmällesi, huomioi ryhmän kehitysvaihe. Jos ryhmä on vasta muotoutumisvaiheessa eikä vielä tunne toisiaan, ei ole hyvä valita pelejä, joissa joutuu liian lähelle toisen henkilökohtaista aluetta. Ei siis koskettamista ja halaamista vaativia leikkejä.

Ryhmän vaiheet ovat **muotoutumisvaihe, kuohuntavaihe, normien luomisen vaihe, ja toteuttamisvaihe sekä joissakin ryhmissä lopettamisvaihe.** Aina ryhmä ei kehity näiden vaiheiden mukaan, vaan se voi hypätä jonkin yli, palata taaksepäin tai mennä suoraan toteuttamisvaiheeseen. Tarkkaile ryhmääsi ja tiedosta missä vaiheessa se on menossa, jotta et vaadi ryhmätyöskentelyltä jotain sellaista mihin ryhmä ei vielä pysty.

Ryhmäyttäminen on prosessi, jossa ryhmän jäsenten keskinäistä luottamusta, tuntemista ja viestintää tietoisesti kehitetään.

Pelit ja leikit ovat tehokkaita ryhmäyttämisen muotoja. Yhdessä toimiminen auttaa leiriläisiä tutustumaan toisiinsa, ennakkoluulot vähenevät ja turvallisuudentunne lisääntyy. Leiriläinen alkaa viihtyä ryhmässään. Älä siis koskaan aliarvio tutustumisleikkien ja illanvieron tarpeellisuutta.

Ryhmässä opitaan yhdessä olemisen taitoja. Erilaiset roolit paljastuvat. Joku kannustaa muita, joku varoittaa, jollakin on fyysistä voimaa, joku on rohkea. Joissakin tehtävissä on tultava lähelle ja kosketettava toisia, joissakin ideoitava ja ratkaistava ongelmia. Peleissä ja leikeissä säännöt koskevat kaikkia pelaajia, joten kaikki ovat niissä samanarvoisia.

Ryhmän muodostumisessa ja tavoitteeseen pääsyssä on suuri vastuu ryhmänohjaajalla, joka toimii käytännössä myös ryhmäjohtajana.

Lisää tietoa ryhmästä ja sen toiminnasta sekä harjoituksia löydät kirjasta Ryppäästä ryhmäksi tai nettisivuilta: www.edu.fi hakusanana 'ryhmäyttäminen' sekä wikipediasta. Voit myös "googlata" sanoilla 'ryhmädynamiikka' ja 'ryhmäytys'. Muista kriittisyys aina, kun etsit tietoa internetistä. Kaikki tehtävät eivät sovellu leirillä tehtäviksi.

TURVALLISUUS

Leirin järjestäjä on palvelun tarjoaja, jonka palveluja säätelee Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettu laki.

Lisäksi leiritoimintaa säätelevät mm: Alkoholilaki, Tupakkalaki, Elintarvikelaki, Henkilötietolaki, Kokoontumislaki, Pelastuslaki, Työturvallisuuslaki ja mikä tärkeintä Tapaturmavakuutuslaki.

Lait määrittelevät sen, että leirin järjestäjä on vastuussa leiriläisistä, leirin henkilökunnasta ja leirialueen ympäristöstä. Vastuu koskee leirin aikana leiriohjelmaan liittyvissä tilanteissa tapahtuneita onnettomuuksia. (Esim. jos leiriläinen karkaa tupakalle ja polttaa hehtaarin metsää, on vastuu hänen vanhempiansa, mutta jos metsäpalo syttyy leirinuotiosta, on vastuu leirin järjestäjän. Jos leiriläinen karkaa yöllä ja loukkaa jalkansa vastuu on hänen vanhempiansa, jos hän loukkaa itsensä leirileikeissä, vastuu on leirin järjestäjän.)

Siksi: on varmistuttava siitä, ettei leiritoiminnasta aiheudu vaaraa osallistujan tai leirin vaikutuspiiriin kuuluvan henkilön terveydelle tai omaisuudelle. Leiritoiminnan tulee olla myös kestävä kehityksen mukaista ja ympäristöä huomioivaa.

Leiripaikan pelastussuunnitelma

- Jokaisella leiripaikalla on oma pelastus- / turvallisuusasiakirja
- Leiripaikan kuvaus ja yhteystiedot
- Turvallisuushenkilöstö
- Riskikartoitus, vakavuus ja ennaltaehkäisy
- Toimintaohjeet eri tilanteissa
- Alueen pelastuslaitosten, terveydenhoitolaitosten ja hälytyskeskuksen yhteystiedot

Tapahtuman turvallisuusasiakirja

- Jokaisella julkisella tapahtumalla on oma turvallisuussuunnitelma, vaikka tapahtumapaikalla olisi oma suunnitelmansa.
- Leirin perustiedot
- Osallistujien tiedot ja henkilöstön tiedot
- Kuljetustiedot
- Kuvaus pitopaikasta
- Kuvaus ohjelmasta
- Kuvaus osallistujien ennakkotiedotuksesta
- Riskien arviointi ja ennaltaehkäisy
- Etsintäsuunnitelma
- Toimintaohjeet onnettomuustilanteessa
- Tulenkäsittelyohjeet
- Turvallisuusasiakirjan käsittely (Jos leirin valmistelupalaverissa ei käsitellä turvallisuussuunnitelmaa, pyydä se nähtäväksi leirin johdolta.)

Erityisohjelman turvallisuusasiakirja

Jokainen erityisohjelma tapahtumassa tarvitsee oman suunnitelmansa esim:

- retki
- kiipeily
- ynnä muut lisäriskejä tuovat ohjelmaosat

Ennen leiriä

Ilmoittautumisen yhteydessä järjestäjä selvittää sekä leiriläisten että ohjaajien kohdalta:

- Uimataito
- Terveystila, sairaudet ja niiden hoito (myös lääkkeet ja niiden ottaminen)
- Allergiat ja muut erikoisruokavaliot
- Huoltajien yhteystiedot leirin aikana

Valmistautuminen leirille:

- EA-vastaavan nimeäminen ja mahdollinen kouluttaminen
- EA-varusteet ajantasalle
- Selvitys lähimmän terveyskeskuksen sijainnista ja aukioloajoista
- Kaluston kunnon tarkastaminen
- Leirialueen tarkastus ja riskien minimointi/kartoitus (kaikki vaaralliset esineet pois... kirveet ym.)
- Myös muiden ohjaajien on syytä tutustua leiripaikkaan ennen leirin alkua.
- Ajo-ohje leirille
- Suunnitelma mahdollisten onnettomuuksien varalle. (Leiripaikan pelastussuunnitelma ja tapahtuman turvallisuus asiakirja)

Leirillä

- Leirin säännöt kerrotaan heti leirin alussa kaikille – Noudata ja valvo myös itse näitä sääntöjä. (ja sanktiot vakavammassa rikkeissä esim. päihteet)
- Turvallisuusnäkökohtiin kiinnitetään erityistä huomiota toimintoja suunniteltaessa (ja toteuttaessa)
- Ohjaajien esimerkki turvallisesta toiminnasta on tärkeää.
- Tarkkaile ja "kuulostelee" ympäristöä – eli pysy tutkalla...

Päihteet ja leiri

Suomen laki kieltää alkoholin alle 18-vuotiailta. Jokaisesta alle 18-vuotiaasta, joka "saadaan kiinni" päihteiden (alkoholi ja huumeet ym.) käytöstä tai vaikutuksen alaisena olemista on leirin johtaja velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen. Mikäli havaitsette päihteitä leirillä ottakaa HETI yhteys leirin johtajaan, ettei pääse käymään suurempia vahinkoja.

Henkilökuntakaan ei saa käyttää päihteitä tai olla niiden vaikutuksen alaisena leirillä. Jos jostain käsittämättömästä syystä leirin ohjaajat käyttävät päihteitä tai ovat päihtyneitä, on asiasta ilmoitettava välittömästi ohjaajien esimiehille (leirinjohtaja tai mikäli kyseessä on johtaja niin ko. seurakunnan kirkkoherralle).

Lain mukaan myöskin leirialueilla, missä on alle 18-vuotiaita on tupakointi kielletty, KAIKILTA!

Onnettomuusraportti

Lain mukaan kuluttajapalvelutilanteissa sattuneet vakavat onnettomuudet ja "läheltä piti" -tilanteet edellyttävät ilmoitusta viranomaisille sekä selvitystä vaaratilanteen uusimisen ennaltaehkäisytoimenpiteistä.

Ohjaajan on ilmoitettava kaikista onnettomuuksista ja "läheltä piti" -tilanteista leirin johdolle. Raportin tekoon tarvitaan tarkat tiedot tilanteesta. Jos olet onnettomuuden todistaja selitä asiat rauhallisesti ja rehellisesti.

Leirien turvallisuusriskeistä yleisesti

Henkinen turvallisuus

Onnettomuudet eivät aina koske vain fyysisyyttä tai materiaa

- Tietosuojaongelmat Vaitiovelvollisuus leiriläisten yksityisasiasta
Kuvien julkaisulupa tiedustellaan leirin alussa tai ennen leiriä
- Henkiset ongelmat Riittävä lepo, henkilökunnan käyttäytyminen, tilan antaminen, ahdistuneisuus ym. leiriläisten huomioiminen, kuunteleminen, majoitussäännöt
- Väsymys Yövalvonta
- Pelkotilat Lastenleirillä ohjaaja nukkuu lasten majoitustiloissa
Yövalvonta

(Tarkempi kartoitus on aina leirikohtaista)

**Leirillä vallitsee aina ehdoton fyysinen ja henkinen koskemattomuus.
Kiusaamista ei suvaita!**

Fyysinen turvallisuus

Turvallinen leiri takaa onnistuneen leirikokemuksen kaikille. Turvallinen leiri saadaan aikaan huolehtimalla leirialueen ja leiriläisten fyysisestä turvallisuudesta ja koskemattomuudesta (väkivalta, seksuaalinen ahdistelu ym.)

Fyysiseen koskemattomuuteen kohdistuneisiin loukkauksiin tulee aina suhtautua vakavasti ja puuttua välittömästi (mikäli mahdollista jo ennen loukkausta)!!

Mahdolliset onnettomuudet ja niiden ennaltaehkäisy

- Hukkuminen: Uintivalvonta / veneilylupa ja pelastusliivit, ennakkotiedot leiriläisistä
- Vatsatautiepidemiat: Käsihygieniasta huolehtiminen, ruokailutilanteen valvominen
- Murtumat yms. Toiminta valvottua, leikit ohjeistettuja, yövalvonta
- Palohaavat: Tulenkäsittely rajattua
- Metsäpalo yms... Tulenkäsittely rajattua, tupakointisäännöt, varoitusajat jne...
- Sairaskohtaukset ym. Ennakkotietolomake jokaisesta osallistujasta
- Eksyminen: Alueelta ei saa poistua yksin tai ilman lupaa.
Alueelta poistujien on kerrottava minne he menevät ja milloin palaavat

Paloturvallisuus

- Tulentekoon tarvitaan maanomistajan lupa
  - Metsäpalovaroituksen aikana ei avotulta saa tehdä lainkaan
- Jokaisessa tulenkäsittelypaikassa tulee olla sammutusvettä ja muut sammutusvälineet
- Majoitusrakennusten paloilmoittimet ja sammuttimet tulee tarkistaa säännöllisesti
- Mitään tuleen liittyvää ei saa jättää hetkeksikään valvomatta

TULIPALON SATTUESSA

1. **PELASTA**, välittömässä vaarassa olevat.
2. **SULJE OVET JA IKKUNAT**, estääksesi savun ja palon leviäminen.
3. **HÄLYTÄ apua numerosta 112.**
4. **SAMMUTA**, jos savua ei vielä ole ja palo on pieni.
5. **VAROITA** niitä, jotka eivät ole välittömässä vaarassa.
6. **OPASTA** tai järjestä opastus ja esteetön pääsy pelastusyksikölle kohteeseen.
7. **VARMISTA**, että kaikki ovat päässeet kokoontumispaikalle, joka on sovittu leirin alussa.

Vesiturvallisuus

- Uimasäännöt on tehtävä jokaiselle leiriläiselle selväksi
- Uimapaikka tulee tutkia etukäteen
- Kaikki uiminen tulee olla riittävästi valvottua
  - leirinjohtaja määrittää valvojien tarpeen, perussääntö on yleensä 1 täysi-ikäinen 6 leiriläistä kohden
- Uimapaikoilla tulee olla asialliset pelastusvälineet: pelastusrenkas, pelastusvene ym.
- Veneessä tulee aina käyttää pelastusliivejä

Turvallisuus yöaikaan

- Leirin turvallisuutta tulee valvoa myös öisin.
- Yövytäjät/yövahdit valvojat yleistä turvallisuutta, johon kuuluu:
  - ulkopuolisten pitäminen leirin ulkopuolella
  - leiriläisten pitäminen leirin sisäpuolella
  - yöllisten hiippailijoiden palauttaminen omaan sänkyyn...
  - koti-ikävän torjunta
  - yleisen turvallisuuden tarkkailu (tuli, vesi ym. uhat)

HUOM! Leirin sääntöjen noudattaminen ja ohjaajien tehtävät palvelevat kaikki leirin turvallisuutta. Sääntöjen ja tehtävien laiminlyöminen on yleensä myös turvallisuusriski.

Asioihin reippaasti tarttuva ohjaaja luo ympärilleen turvallisuutta. Leiritoiminta on leiriläiselle sujuvaa, leiriläisen voimavarat eivät mene asioista huolehtimiseen, vaan hän voi keskittyä leirielämään täysin siemauksin.

Turvallisuuspuutteita huomattessasi tartu niihin välittömästi!

Älä kulje mahdollisen onnettomuustilanteen ohi, olipa kyseessä fyysinen tai henkinen turvattomuus!

ENSIAPUA LEIRILLÄ - KUINKA TOIMIN?

Ilmoittautumisen yhteydessä on selvítettävä leiriläisten mahdolliset sairaudet ja niiden hoito (diabetes, epilepsia, allergiat jne.). Myös mielenterveyden sairaudet ja lääkitys on hyvä kysyä. Niistä ei mielellään kerrota, joten ilmoittautumislomakkeessa on syytä mainita myös nämä sairaudet. Sairauksien mahdollisesta lääkityksestä on sovittava yhdessä leiriläisen ja hänen vanhempiensa kanssa.

Jokaisen ohjaajan on pystyttävä antamaan ensiapua leirillä. Silti on syytä olla henkilö, joka vastaa ensiavusta. Hän tietää tarkimmin, mitä leirin ensiapuvälineet sisältävät ja vastaa niiden täydentämisestä ennen ja jälkeen leirin. Ensiapuvälineistön on vastattava leirin vaativuutta. Ensiapuvastaavan on syytä tarkistaa myös ohjelmapisteidien tarpeet EA-välineistölle.

Tavallisimpia vammoja leirillä ovat erilaiset haavat, nyrjähdykset, hiertymät ja palovammat. Myös luunmurtumiin on varauduttava. Yleisiä leirisairauksia ovat vatsatauti, päänsärky ja flunssa. Suuria määriä lääkkeitä ei tule ottaa leirille mukaan, mutta pieni varasto on hyvä olla olemassa. Lääkkeiden antamisessa tulee olla varovainen, sillä leiriläiset eivät välttämättä tiedä mitä lääkkeitä heille saa antaa. Ohjaajan tulee aina olla yhteydessä leiriläisen vanhempiin ennen lääkkeiden antamista, ellei lääkkeiden antamisesta ole sovittu etukäteen. Tästä toimintatavasta on hyvä mainita leirikirjeen yhteydessä.

TOIMINTAOHJEET ONNETTOMUUSTILANTEESSA

Onnettomuuksia sattuu myös hyvin suunnitelluilla leireillä. Tärkeää on, että kaikille on selvää miten silloin toimitaan. Miten siis varaudutaan pahimpaan?

Onnettomuustilanteessa tärkeintä on pysyä rauhallisena ja toimia määrätietoisesti ja nopeasti, mutta harkitusti. Opettele toimintaohjeet onnettomuustilanteessa.

- **Selvitä** mitä on tapahtunut. Älä hätäänny.
- **Estä lisäonnettomuudet.**
- **Pelasta hengenvaarassa olevat.** Siirrä loukkaantuneet turvalliseen paikkaan.
- **Anna hätäensiapua.**
- **Hanki lisäapua** leirin keskuudesta.
- **Tee tarvittaessa hätäilmoitus numeroon 112.**
- **Varoita** muita.
- **Jatka** ensiapua ja rauhoita loukkaantunutta.
- **Opasta** auttajat paikalle ja kerro heille tapahtuneesta.
- Jokaisen ohjaajan tulee osata tehdä hätäilmoitus. Kun menet leiripaikalle, selvitä leiripaikan/-keskuksen osoite, jotta osaat kertoa sen tarvittaessa.

Hätänumeroon soittaminen

1. Soita hätäilmoitus numeroon 112, et tarvitse suuntanumeroa
2. Kerro, mitä on tapahtunut: onnettomuus vai sairaskohtaus
3. Tapahtumapaikka, tarkka osoite ja opastus sinne
4. Kerro, montako potilasta on
5. Kerro, onko ihmisiä hengenvaarassa
6. Kuuntele ohjeita, vastaa kysymyksiin ja sulje puhelin vasta saatua luvan
7. Rauhallinen ja selkeä hätäilmoitus takaa nopean lisäavun!

Tärkeintä on toimia aina hätäkeskuksen antamien ohjeiden mukaan.

Kattavat ensiapuohjeet löytyvät esimerkiksi:

- www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuohjeet
- SPR:n ensiapuoppaat

Pistokset ja puremat:

- Hyönteisen pisto tai kyyn purema voi olla allergiselle hengenvaarallinen
- Anna potilaalle kyypakkauksen tabletteja ohjeen mukaan.
- Avaa tarvittaessa hengitystiet
- Anna tarvittaessa sokin ensiapua
- Kuljeta potilas viivytyksettä lääkärin hoitoon mikäli se on tarpeellista

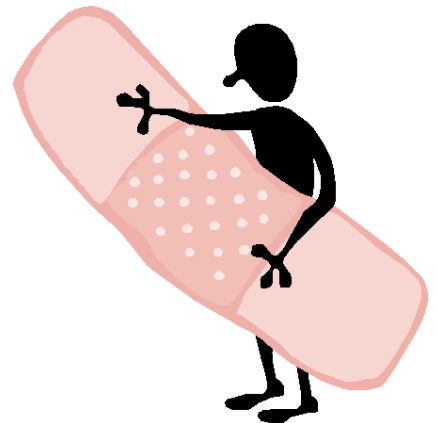

Punkin purema:

- Irrota punkki ns. punkkipihdeillä ja varovasti kiertäen.
- Tarkkaile puremakohtaa noin viikon ajan ilmestykö sen ympärille punoittava ihottumarengas.
- Jos ihottumarengas tulee, vie pureman saanut lääkäriin
- Paras ennaltaehkäisy on luonnossa liikkumisen jälkeen illalla tehty punkkitarkastus

Palovammat:

- Jäähdytä viileässä vedessä, kunnes kipu lakkaa
- Peitä palovamma voidesiteellä
- Vaihda side 2 päivän kuluttua
- Jos vamma tulehtuu toimita potilas lääkäriin

Lääkärin hoitoon kuuluvat aina:

- Kämmentä suuremmat palovammat joissa iho rakkuloilla.
- Kaikki 3 asteen vammat (iho hiiltynyt).
- Hengitysteitse saadut palovammat.
- Peitä palovamma kuljetuksen ajaksi puhtaalla siteellä ja vie potilas viipymättä lääkäriin.

Raajavammat:

Nyrjähdykset, venähdykset ja sijoiltaanmenot
Muista kolmen K:n hoito!

- **Kohoasento**
- **Kylmä**
- **Kompressio** (puristus)

Jos epäilet murtumaa, niin tue raaja lastalla tai muulla jäykällä esineellä. Toimita potilas aina hoitoon.

Mikäli vammassa on verenvuotoa, tyrehdytä se nostamalla raaja kohoasentoon ja laita vuotokohtaan paineside. Mikäli sinulla ei ole sidettä niin voit tyrehdyttää vuotoa puhtaalla kankaalla tai hätätapauksessa käsin painamalla. Pienet haavat ja naarmut kannattaa puhdistaa pelkällä vedellä ja laastaroida tarpeen mukaan.

Erilaiset sairaskohtaukset:

Tarkista potilaan tila ja hälytä apua. Hoito on yksilöllistä riippuen sairaskohtauksesta. Leirin aloituspalaverissa yleensä käydään läpi jos jollakin lapsella on sairaus joka voi aiheuttaa sairaskohtauksen. Tässä yhteydessä olisi hyvä käydä läpi myös ensiavun antaminen hänelle.

Muista, että henkinen ensiapu on sitä tarvitsevalle vähintäänkin yhtä tärkeää kuin fyysinen apu. Älä siis aliarvioi kykyäsi auttaa toista. Usein jo rauhallisella juttelulla ja kuuntelemalla saa paljon aikaan.

LEIRIELÄMÄ JA HYGIENIA

Hygieniasta huolehtiminen on osa turvallista leiriä. Puhtaus on puoli ruokaa – sanonta pätee leirilläkin. Hyvä hygienia estää monia sairauksia, kuten vatsatauteja.

Leirihygieniaan kuuluu:

- käsien pesu
- käymälöiden siisteys
- juomaveden puhtaus
- ruokien asianmukainen säilytys
- oikea ja asiallinen jätehuolto
- huoneiden siisteys
- vaatteiden vaihto kuiviin ja puhtaisiin

Lähtökohtaisesti jokainen leiriläinen huolehtii itse omasta hygieniastaan.

Ohjaajien on kuitenkin kiinnitettävä huomiota lapsien puhtauteen ja peseytymiseen, sillä kaikki eivät sitä leirijännityksen ja touhun keskellä muista.

Leiriohjelmaan on syytä varata aika henkilökohtaisen hygienian hoidolle.

Peseytyminen tulee tehdä aamuin illoin ja sitä on ohjaajien valvottava.

Kesäleirillä uinti on yksi hyvä tapa saada lapset peseytymään. Silti leirillä tulee olla tarjolla myös mahdollisuus peseytyä lämpimällä vedellä. Yksi leirin kohokohdista on aina leirisaunassa saunominen. Tyttöillä kuukautiset voivat alkaa ensimmäisen kerran leirillä ja usein ne ovat syynä haluttomuuteen uida ja saunoa yhdessä toisten kanssa.

Rantasaunan eli puusaunan kantovesillä käyttöohje

1. KUINKA SAUNAA SAA TULET JA LÄMMINTÄ?

- Puusauna lämpiää puilla.
- Puut eli halot haetaan halkoliiteristä.
- Jos puita ei vielä ole hakattu, ne hakataan kirveellä haloiksi.
- Pyydä apua/ohjeita jos et ole ennen hakannut halkoja.
- Halot laitetaan palamaan saunan uuniin n.2 tuntia ennen aiottua saunomisaikaa.

2. KUINKA SAAN SAUNAA KYLMÄN JA LÄMPIMÄN VEDEN?

- Saunavesi saadaan järvestä pumpulla tai saaveilla ja ämpäreillä
- Vesi laitetaan lämpiämään kuumavesipataan.
- HUOM! Padan alle laitetaan myös tuli kun, pata on täytetty.
- Kylmää vettä varataan kaikki saavit täyteen.
- Kuumavesipataa ei päästetä tyhjäksi, vaan täytetään sitä mukaa kylmällä vedellä kun kuumaa vettä kuluu. Tällöin täytyy muistaa pitää myös tulta yllä.

3. KUINKA LEIRILÄISET SAUNOTETAAN?

- Valvo ettei saunassa tai pesuhuoneessa ole liikaa ihmisiä, ettei käy vahinkoja.
- Huolehdi, että kaikki peseytyvät.
- Saunassa ei olla uikkarit päällä.
- Muista vuorotella uimavalvojan kanssa vahtivuoroista.
- Huolehdi että kaikki kerkeävät peseytyä annetun ajan puitteissa jotta pysytään aikataulussa.

TÄRKEÄÄ!

- Kaikki vesiastiat jätetään täysin seuraaville saunojille.
- Padan alla on aina tuli, että vesi lämpiää seuraaville saunojille.
- Saunan uuniin on lisättävä puita pitkin iltaa, että se pysyisi lämpimänä kaikille saunojille.
- Varo kiehuva vettä.
- Sekoita saaveihin kylpyvettä valmiiksi, muista ensin kylmä vesi, sitten kuuma.
- Saunavadit tyhjenetään ja huuhtaistaan käytön jälkeen sekä jätetään alassuon kuivumaan penkille.

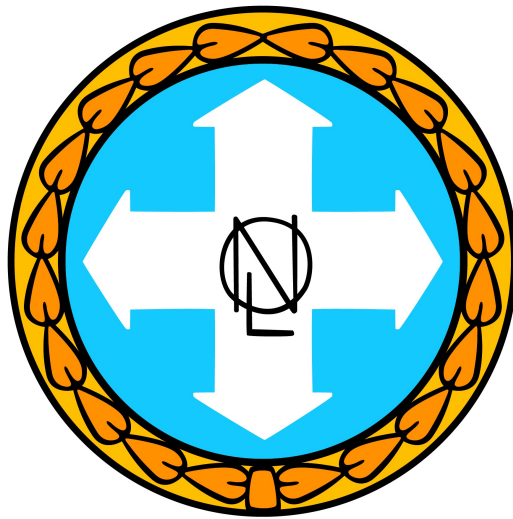
PYYKINPESU

Leirille on syytä varata niin paljon puhtaita vaatteita (alusvaatteita ja sukkia), ettei tarvitse käyttää kallista leiriaikaa pyykkäämiseen. Pyykkiä voi useimmissa paikoissa pestä saunalla siihen varatuissa pesuvadeissa, mutta EI KOSKAAN SAUNOMISAIKAAN EIKÄ KYLPYVADEISSA! Nyrkkipyypinpesuun käytetään mäntysuopaa tai muuta ympäristöystävällistä pesuainetta. Pesuvesiä ei saa kaataa edes silloin järveen vaan aina viemäriin!

MUISTA, että leirielämässä pärjät parfyymitta. Karsi repustasi turhat kotkotukset jo ennen leiriä ja keskity miettimään mitkä tavarat todella tarvitset mukaasi.

Hyödyllisiä osoitteita leirinohjaajalle:

www.onl.fi
www.ort.fi
www.ortodoksi.net
www.mll.fi
www.vaestoliitto.fi
www.alli.fi

**© Ortodoksisten nuorten liitto ONL ry
Saara Mughal
isä Tuomas Järvelin
2009**

**Muokanneet:
Annakaisa Leussu
Petri Aho
Iida Lonkila
Liisa Tuunainen
Jaso Pössi
2010/2011/2012**